

AILA VIRTANEN

ASKELEITA KOHTI VUOROVAIKUTTEISTA SUUNNITTELUA
TÄYDENNYSRAKENTAMISASEMAKAAVA VAASAN PUROLAAN

KANNEN KUVA: PAULA HILTUNEN, KERAMIKKAVEISTOS "KOKOUS"
TAITTO: AILA VIRTANEN

AILA VIRTANEN

ASKELEITA KOHTI
VUOROVAIKUTTEISTA
SUUNNITTELUA

TÄYDENNYSRAKENTAMISASEMAKAAVA
VAASAN PUROLAAN

DIPLOMITYÖ
ARKKITEHTUURIN LAITOS
TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO
2010

ESIPUHE

Tämä diplomityön tutkimusaihe on syntynyt työskennellessäni Vaasan kaupunkisuunnittelussa Purolan kylän täydennysrakentamis-
asemakaavan suunnittelijana. Tunsin suunnittelun kulun ja suunnittelun osapuolet yli kymmenen vuoden ajalta, jolloin olin asemakaavan valmistelussa mukana. Tämän lisäksi minua ja kaupunkisuunnittelun johtoakin kiinnosti koko asemakaavoituksen kulku aloituksesta juridiseen asemakaavaan. Millaisia polkuja pitkä ja mutkikas asemakaavan valmistelu kulki? Miksi Purolan asemakaavoitus kesti vuosikausia? Tämä diplomityö keskittyy Purolan asukkaiden ja Vaasan kaupungin hallinnon väliseen vuorovaikutukseen, ja miten vuorovaikutus kehittyi asemakaavoituksen aikana.

Kiitän tutkimusaiheen ehdottajaa ja työn ohjaajaa professori Staffan Lodeniuusta. Kiitän Vaasan kaupunkisuunnittelun johtajaa Jorma Pitkämäkeä saamastani mahdollisuudesta tehdä tätä työtä osittain työaikana. Kiitän muita kaupunkisuunnittelun jäseniä muusta avusta ja tuesta, erityisesti kaava-assistentti Pirjo Jokiahoa ja kaavoitusinsinööri Matti Laaksosta teknisestä avusta.

Vaasassa tammikuussa 2010

Aila Virtanen

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Arkkitehtuurin koulutusohjelma

VIRTANEN AILA: Askeleita kohti vuorovaikutteista suunnittelua.

Täydennysrakentamisasemakaava Vaasan Purolaan

Diplomityö, 163 sivua, 25+1 liitesivua

Tammikuu 2010

Pääaine: Yhdyskuntasuunnittelu

Tarkastaja: Professori Staffan Lodenius

Avainsanat: Yhdyskuntasuunnittelu, suunnitteluteoria, vuorovaikutus, osallistuminen, asemakaavaprosessi

Tutkielma kertoo Vaasan Purolan täydennysrakentamisasemakaavan laatimisesta 1976-2009 vuorovaikutuksen näkökulmasta. Purola on 650 asukkaan kylä, johon kuuluu rakennetun alueen lisäksi metsä- ja peltoalueita. Puolet rakennetusta alueesta on asemakaavoitettu. Vuorovaikutusta tarkastellaan yhdyskuntasuunnittelun teorioiden, toimintaympäristön ja kaavoitusta koskevan lainsäädännön viitekehysessä.

Tutkimusaineistona on Purolan asemakaavoituksen aikana syntynyt aineisto, joka koostuu Vaasan kaupungin hallintoon arkistoiduista asiakirjoista, suunnitteluprosessissa mukana olleen tutkielman kirjoittajan muistiinpanoista ja havainnoista sekä sanomalehtikirjoituksista. Tutkimusstrategia on kvalitatiivinen tapaustutkimus ja tutkimusote on konstruktivistinen. Suunnittelun vaiheiden yksityiskohtaisen analysoinnin avulla osoitetaan, miten osallistuminen ja vuorovaikutus kehittyivät asukkaiden ja kaupungin hallinnon välillä.

Purolan asemakaavoituksen juuret ovat vahvasti rationaalisessa asiantuntijasuunnittelussa, ja näitä suunnittelun piirteitä kulki mukana loppuun saakka. Vuorovaikutus oli ajan tavan mukaisesti niukkaa. Pieni sivuaskel kommunikatiiivisen suunnittelun suuntaan otettiin 1992, mutta tämän jälkeen valmistelu siirtyi takaisin usean vuoden ajaksi hallinnon sisälle, jossa yritettiin löytää mahdollisimman hyvä liikenneverkko-maankäyttöratkaisu asiantuntijavoimin ja kokeilevan suunnittelun avulla. Vuonna 2000 otettiin uusi suunta osallistavan ja vuorovaikutteisen suunnittelun suuntaan. Viimeisessä, 2005 uudelleen aloitetussa asemakaavaprosessissa asukkaat osallistuivat monilukuisesti. Prosessin edetessä vastustavat mielipiteet vähenivät. Tilanne tiivistyi. Erityisesti Purolan kyläyhdistys seurasi aktiivisesti suunnittelua, otti kantaa ja puolusti purolalaisten näkemyksiä. Vastustus suunnitelmia kohtaan kohdistui liikenteen ja uudisrakentamisen aiheuttamiin ympäristömuutoksiin. Jäljelle jäi muutama ristiriitakohta asukkaiden vaatimusten ja kaupungin hallinnon esityksen välille. Joukko Purolan ja sen lähialueiden asukkaita Purolan kyläyhdistyksen tukemana kokivat, että heitä ei kuunneltu. Asemakaavaprosessi päättyi konfliktiin ja valituksiin.

Konfliktin syytä olivat sovittamaton ristiriita yksityisen ja yleisen intressin välillä ja siihen liittyvä ”ei minun takapihalleni”-ilmiö, valtaasetelma kaupungin hallinnon ja paikallisten näkemysten välillä sekä epäselvyys arvoista ja intresseistä. Lopputulos oli, että korkein hallinto-oikeus toukokuussa 2009 antamallaan päätöksellä pysytti Purolan asemakaavaa ja asemakaavan muutosta koskevan kaupunginvaltuuston päätöksen. Vaikka loppuratkaisussa ei päästy yhteisymmärrykseen, Purolan asemakaavoituksen pitkän valmistelun aikana joka tapauksessa otettiin askeleita, jopa harppauksia asiantuntijasuunnittelusta kohti osallistavaa, vuorovaikutteista suunnittelua.

ABSTRACT

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Master's Degree Programme in Architecture

VIRTANEN AILA: Approaching Interactive Planning

Complementary Town Planning in Purola, Vaasa

Master of Science Thesis, 163 pages, 25+1 Appenfix pages

Major: Community planning

January 2010

Examiner: Professor Staffan Lodenius

Keywords: Community planning, planning theory, interaction, participation, town planning process.

The thesis focuses on the completion of a complementary town plan during 1976-2009 from an interactive perspective in Purola, Vaasa. The village of Purola entails fields and forests in addition to built areas and has a population of 650. Half the built area has complete town plans. Interaction is examined within a framework entailing community planning theories, the environment and laws pertaining to town planning.

Study material consists of documents filed in the City of Vaasa archives, thesis and study notes taken during participation in the planning process and of newspaper articles. The study approach is qualitative with a constructive study method. The study concentrates on the development and the nature of interaction between government and the village residents. The development of participation and interaction is demonstrated through detailed analysis of different planning stages between the village residents and government.

Clear rational expert planning form the roots of Purola town planning. These characteristics could be depicted through the process. Typical to the era, interaction was slight. A small step toward communicative planning was taken 1992, but then planning was for several years returned to municipal government, where efforts were made to find a plausible solution for traffic networks and land use through expertise and experimental planning. A new direction toward participative and interactive planning was adopted in 2000. A significant number of residents participated in the last relaunched town planning process in 2005. Opposition diminished along the advancement of the process, but it gained growing attention. The Purola village association in particular followed the planning with keen interest, offering opinions and defending Purola residents' views. Opposition was mainly directed towards environmental change caused by traffic and construction. A few conflicting views remained between the residents' demands and the proposition by city government. A group of residents from Purola and surrounding areas felt that they had not been heard.

The town planning process ended in conflict and complaints. The problems were caused by unresolved conflicts between personal and general, shared interest as well as the local and the City authorities' differing views on authority, values and interests. The Purola town plan and amendments as confirmed by the City Council were affirmed by the supreme court in May 2009. Consensus was not reached, but during the long town planning process of Purola huge steps were taken from expert planning toward planning involving wider participation and increased interaction.

